

La "Mercè" a Catalunya (1.218) i a Andalusia (1.272)

Jordi Salat

El folclorista Joan Amades en el seu *Costumari Català* ens diu el següent: " La nit del 24 d'Octubre de l'any 1.218 va baixar la Mare de Déu en persona a Barcelona i es va presentar a tres personalitats de la política catalana que es trobaven en el Palau Reial, que eren el Rei Jaume I el Conqueridor, el conseller Sant Pere Nolasc, i el canonge de la Seu Sant Ramon de Penyafort. Els va demanar que fundessin una orde de cavalleria, els cavallers de la qual, tindrien cura de redimir els cristians que queien captius dels sarraïns per qui eren tractats amb gran duresa i crueltat".

La primera pregunta que vaig fer-me va ser: ¿En quina llengua els va parlar la Mare de Déu a aquells personatges catalans? ¿Ho va fer en arameu? ¿ Ho va fer en hebreu? ¿Ho va fer en llatí? Se suposa que, atès el do de llengües que segons va ensenyar Jesucrist l'Esperit Sant infon als veritables cristians, donat que era a Catalunya, els va parlar en català?

Per què actualment se li diu Mare de Déu enlloc de dir-li Nostra Senyora que es com s'havia dit sempre als Països Catalans i arreu d'Europa a les icones de verges negres(Nostre Dame, a París; Nostra Dona de les Taules a Marsella i Nostra Dona la Daurada a Tolosa de Llenguadoc a Occitània)?

Crec que els catalans hauríem de recuperar l'expressió de Nostra Senyora. (Un mot cent per cent català ja que ve de "seny") I,també em pregunto: Per què la van blanquejar si era negra?(La negror de les verges negres té un significat cultural; no és degut al fum de les espelmes. Això ho diuen per amagar el seu signficat)

Per què es diu "Mercè"? Llegeixo a l'esmentat llibre que : La imatge de Nostra Senyora de la Mercè es diu així degut a que el rei Jaume I va posar-li aquest nom de "Mercè" perquè va tenir la "mercè" de visitar-lo. Mercè, és un mot que deriva del francès "merci" que vol dir "gràcia".(En el català genuí de l'agraïment se'n deia "mercès" avui s'ha acceptat com a català correcte el castellanisme "gràcies". Talment sembla que es vulgui descatalanitzar la llengua catalana a base d'acceptar castellanismes o castellanades).

Creada doncs l'orde de cavalleria a Barcelona pels tres personatges esmentats(cal recordar que Jaume I era cavaller de l'Orde del Temple del Rei Salomó o sigui "templar" com molts dels reis catalans), es va decidir que " els monjos de l'Orde de Cavalleria de la Mercè portarien un hàbit amb els 4 pals vermells sobre fons daurat de la bandera catalana ficats al pit.

Els 4 pals vermells sobre fons daurat o groc, durant l'Edat Mitjana tenien un simbolisme religiós que era la representació del Tetragrammaton. Aquest símbol formava part de les ensenyances cristianes que es basaven en l'Arbre de la Vida de la càbala hebrea i feia referència a les 4 lletres del nom de Déu.

No sé però, ben bé el motiu pel qual l' activitat des monjos de l'Orde de la Mercè, malgrat els seus orígens catalans, actualment no té ressonància popular com a orde catalanista, com és el cas dels monjos de l'orde dels cistercencs de Poblet i dels benedictins de

Montserrat.(Tot i que a la web del monestir de Montserrat no hi cap referència a la imatge com a verge negra i el seu simbolisme, ni que sigui la patrona de Catalunya ni la senyera en la pàgina d'entrada). És una orde que ha estat descatalanitzada malgrat els seus orígens catalans?

¿Ens ho creuríem actualment, any 2007, si tres personalitats polítiques de la vida catalana, sortissin per televisió per dir-nos que se'ls ha aparegut la Mare de Déu o Nostra Senyora en persona, per dir-los que fundin un Orde de Cavallers per a alliberar els catalans de la dependència i submissió de poders forasters que els tenen oprimits com era el cas dels sarraïns en el segle XIII?

Els temps han canviat. O potser no; diuen uns vells refranys que " No hi ha res de nou sota el sol" i que "No hi ha res que no torni".

Quan la verge se li va aparèixer al rei Jaume I, aquest, tenia 10 anys. Era "la nit de l' 1 al 2 de Febrer de l'any 1.208 -. Ferran Soldevila, en el llibre "Història de Catalunya" ens diu el següent: sortia del casal dels Tornamira, a la noble ciutat occitana de Montpeller, un breu seguici que tenia com a personatge reverencial un infant acabat de néixer. A la claror de les torxes, el seguici va dirigir-se a l'església de Nostra Dona de les Taules; al moment d'entrar-hi, els clergues cantaven Te Deum laudamus. Després van adreçar-se a l'església de Sant Fermí on cantaren Benedictus Dominus Deus Israel..."

¿Tenia alguna mena d'autoritat relacionada amb el Regne d'Israel el català Jaume I el Conqueridor, comte d'Urgell, descendent d'aquell Salomó, comte d'Urgell i la Cerdanya, avi de Guifré el Pelòs i estava relacionat amb la sang dels merovingis de que alguns historiadors atribueixen al Casal de Barcelona?

Els erudits medievalistes han vist en el comte d'Urgell, Jaume I el Conqueridor i la seva nissaga, rastres i senyals de la llegenda del Rei Artús i els cavallers de la Taula Rodona. DE fet, va ser batejat davant l'altar de Nostra Dona de les Taules a Montpeller, ciutat per altra banda relacionada amb Ramon Llull i Arnau de Vilanova.

L'espasa màgica o espasa de virtut del Rei Artur es deia Excalibur. La del rei Jaume d'Urgell es deia "Tisona" – diuen uns historiadors-. Altres diuen que es deia "Vilardella" (Uns diuen que aquesta espasa és troba al Museu Militar de París i que l'Elm o Casc de Jaume I es troba al Museu Militar de Madrid on la van portar quan se la van endur del castell de Montjuïc de Barcelona. Ens ho retornaran?).

Nostra Dona de les Taules està relacionada amb "les Taules" del Sinaí, lliurades per Jahvé a Moisès. Aquestes "Taules" estan

relacionades amb el diagrama de l'Arbre del Coneixement o Arbre del Seny que fan servir els cabalistes pels seus estudis?.

"Els cavallers de la Taula Rodona" i "els cavallers de Nostra Senyora de la Mercè", tenen una relació amb "Nostra Dona de les Taules"? Em fa la impressió que els poders oficialistes no ens ho expliquen bé ni malgrat tenir en el mot i concepte "Taules" un denominador comú.

A la catedral de la ciutat andalusa de Jerez de la Frontera hi ha la imatge d'una verge negra que porta penjat al pit un escapulari amb la creu de Sant Jordi (o del temple del Rei Salomó) i els quatre pals vermells sobre fons groc de la bandera catalana. Es tracta de la imatge de Nostra Senyora de la Mercè.

Quan he vist la postal de la catedral de Jerez de la Frontera amb la imatge de la verge negra de Nostra Senyora de la Mercè, m'he quedat molt sorprès: ¿ Com és - m'he preguntat - que la imatge de Nostra Senyora de la Mercè de Barcelona no és negra? Qui la va blanquejar, quan i per què?

La imatge de Ntra. Sra. de la Mercè es va aparèixer primer a Barcelona abans que fós duta a Jerez de la Frontera pel catalans on va ser rebuda amb aclamacions populars. Aclamacions populars a una imatge catalana a Andalusia? De fet el culte a la "Mercè" actualment es molt popular a diversos municipis d'Andalusia. Però, com és que va tenir tanta acceptació una icona originària de Barcelona a Andalusia? En quin any?

A la basílica de Jerez de la Frontera hi trobem la tomba de "Sant Pere Nolasc" un dels tres personatges catalans als qui se'ls va aparèixer la Mare de Déu o Nostra Senyora de la Mercè a Barcelona. Aquesta pot ser també una prova de la relació de Barcelona amb Jerez de la Frontera. Però, qui la va portar allí i perquè va ser aclamada popularment. Hi vivien catalans a Andalusia i en concret a Jerez de la Frontera?

(També hi ha la tomba del General Miguel Primo de Rivera, personatge espanyol que va fer enderrocar les 4 columnes de l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch que hi havia davant les fonts de Montjuïc de Barcelona perquè que eren un "símbol massa català")

L'any 1.218 s'apareix a Barcelona. L'any 1.272, 54 anys després, és rebuda a Jerez de la Frontera " amb grans aclamacions populars" (Boletín del Santuario de Ntra. Sra. de la Merced de Jerez de la Frontera Pag. 37 Editat 11-11-1949).

Qui la va portar allí - a Jerez de la Frontera - i quan?

A la pàgina 27 de l'esmentat "Boletín" llegeixo el següent :

"En el año 1.268 - 50 anys després de l'aparició de la Mare de Déu i d'haver-li posat Jaume I el nom de "Mercè" a Barcelona -, a los cuatro años de haber sido reconquistada esta ciudad (Jerez de la Frontera) a los musulmanes por Alfonso X el Sabio, hizo la fundación de éste convento San Pedro Pacual de Valencia".

Alfonso X el Sabio , rei de Castilla, va fer portar la patrona de Barcelona a Jerez de la Frontera? Qui era aquest valencià que va portar la patrona de Barcelona a Jerez de la Frontera? Anava amb un rei de Castilla o anava amb un rei de Catalunya i Aragó i ens ho expliquen malament?

El fundador, doncs, va venir de València. Tenia alguna relació aquest Pedro Pascual de Valencia amb Jaume I? No va ser Jaume I qui va reconquerir València als sarraïns i la va repoblar amb gent de Lleida i Barcelona? Era aquest "Pere Pasqual de València" un cavaller de l'Orde de la Mercè d'origen català?. La lògica fa pensar que sí.

A l'esmentat "Boletín" hi ha il·lustracions en les que es pot veure la clàssica imatge de verge negra. També s'hi pot llegir que en un principi tenia el nen assegut al genoll - com les verges romàniques dels Pirineus -, però que va ser canviat per a poder-la vestir amb mantell.

En el "Boletín Mercedario" del mes de Febrer de 1.946 de Cadiz (ciutat d'on la "Mercè" també n'és patrona) hi podem llegir el següent:

"Entresacamos del manuscrito antiguo del Padre Chamorro que se conserva en nuestro archivo: Año 1.268. Sagrada imagen de Ntra. Sra. de la Merced de Jerez. El Padre Rallón, hablando de esta Señora de la Merced, en la historia que escribió por los años 1.670, en el capítulo II, escribe estas formales palabras: el color del rostro es moreno"

També fa esment a l'antiguitat mil·lenària de la imatge, al simbolisme de les imatges de les verges negres en general, a vegades anomenades "egipcíaques" (i relacionades amb Isis, la deessa negra d'Egipte).

Aquest tema m'ha interessat perquè em podria donar proves o pistes que demostrassin que a Andalusia - quan era anomenada Bètica i Hispània Ulterior - s'hi va parlar català o occità, o una llengua que hi estigués embrancada, dins la família de les llengües de la Marca Hispànica que són les llengües ibèriques dels Pirineus on no hi és pas la castellana.

Si hi havia catalans a Jerez de la Frontera en el segle XIII i van rebre amb aclamacions a la "Mercè", vol dir que hi havia catalans, que s'hi va parlar català abans que castellà, doncs els castellans van arribar-hi a partir de 1492 amb la reconquesta de Granada pels Reis Catòlics que per altra banda eren Isabel de Castilla i Ferran de Catalunya i Aragó?

El nom original de la ciutat andalusa de Granada era il·iberis. Prop de Perpinyà, a la Catalunya Nord, hi ha una ciutat avui anomenada Elna, que originalment també es deia il·iberis

Quina llengua s'hi parlava abans de 1492 en que hi van arribar els castellans ? La llengua castellana no és la llengua autòctona o vernacle d'Andalusia; es pot parlar d'una llengua bètica?

Estudiant els ibers, m'he adonat que el seu territori corresponia al que són els Països Catalans, Euskal Herria i els Països Bètics. En el fons hi trobem un substrat lingüístic relacionat amb una determinada concepció cultural. Jo diria que d'arrel camita. De moment ho estic estudiant per aportar una prova al que de moment es només una hipòtesi de treball. A la zona de Granada hi ha un municipi que es diu encara avui porta nom català "Castell de Ferro" (nom català que en castellà vol dir "Castillo de Hierro"). A la zona de Jerez de la Frontera hi ha "Punta Umbria" a "Umbria" va nèixer Sant Francesc d'Assís. A Sevilla hi ha el culte a una imatge de Nostra Senyora de Rocamador. Aquesta imatge és originària de Rocamador, lloc d'Occitània (avui França) on hi ha el santuari d'una verge negra que anava a visitar el català Ramon Llull de peregrinatge?

Crec que fora bo que a Barcelona es restituís la imatge de la verge negra de la Mercè i que se l'anomenés "nostra senyora" tal com se l'anomenava originalment" i es convertís en un símbol de la ciutat. També ho fora que, malgrat els prejudicis anti-religiosos propis dels temps laics i ateus (lògics quan el poder i l'autoritat ha estat i es troba a mans d'hipòcrites i tergiversadors amb mala fe) que es fomentés l'agermanament amb les ciutats bètiques de Jerez de la Frontera i Cadis i altres ciutats de la Península Celtibera i d'Europa que com Tolosa de Llenguadoc a Occitània, Einsieden a Suïssa, Czestochowa a Polònia, Zagreb a Croàcia, Hal a Bèlgica, Marsella a Occitània (França), Loreto a Itàlia, Notre Dame de París a França, entre d'altres, tenen com a patrona i símbol de la ciutat una imatge de verge negra. Moltes d'elles han estat trobades en troncs d'arbres que simbolitzen l'Arbre de la Vida i la sefirah de Binah, que es representa cabalísticament, com una dona coberta de cap a peus de color negre i se l'anomena també, la "Mare Còsmica" la "Mare Fosca" la "Mare Fèrtil" , "Sofia", que en la seva essència, és la força del part en tots els tipus i nivells de donar a llum la labor que es requereix per dur a terme qualsevol objectiu en el món de la forma.

Sóc conscient que parlar d'aquests temes avui fa somriure perquè som en temps de laïcisme, ateisme, nihilisme i materialisme i ens trobem fugint dels temps dels dogmes irracionals i falsaris que han adulterat consciències al llarg de segles, però sóc conscient també de que allò que és, és sempre, i malgrat que, com s'hauria de dir en llenguatge deulofeunià, som en "temps d'ona baixa" hi ha coses que s'han de dir quan toca dir-les encara que no hi hagi ressò i encara que hom hagi de córrer el risc de ser malinterpretat a causa del senyal o ona dominant del temps en el qual vivim. No s'han

d'esborrar ni tergiversar els símbols que comporten una representació nacional i una idea cultural que podem compartir amb tothom que vagi de bona fe.

Article publicat el 16 d'octubre de 2007 al
Bloc vernacle <http://vernaclistes.blogspot.com/>

Jordi Salat
josalort@hotmail.com